

Ma már azonban ilyen könyveket talán csak a falusi könyvtárak polcainak rejtékén vagy nosztalgizáló nyugdíjas kántortanítók ládafiában találhatunk. Talán e szövegek hatásosak lehetnek a maguk megjelenésekor, illetve színrevitelükkor, mint ez könyvünk esetében is történt „Első ízben bemutatták Szernye községben, 1935. augusztus 11-én”, főleg a diaszpórában élő kárpátaljai magyarok körében, valahol a Szernye-mocsár néprajzilag nagyon gazdag környékén, nyelvterületünk keleti peremén. Mint ahogy a mi vidékünkön is ugyanabban az időben, amikor az önkéntes tűzoltók egyesületei rendezték az amatőr magyar színelőadásokat, hogy a kisebbségi sorba került magyaroknak is legyen valamiféle kulturális élménye.

SILLING István

S Z Í N H Á Z

FECSKELÁNY

Egy szerelem története.

Egy szerelemé, amely olyan, mint millió más. Jön váratlanul, mint a nyári zápor, perzsel, mint a trópusi nap, s elmúlik, mint a báránymű, nyomait azonban még ideig-óráig testünkön-lelkünkön viseljük. Ha viszont költővel esik meg ilyesmi, s természetes hogy megesik, akkor ennek nyoma marad(hat) verseiben, nőszemléletében. Akkor erről az utókor tudomást szerez. Olvassa, átéli, mintha vele történt volna, esetleg színdarab vagy film készül belőle. Ahogy Kosztolányi Dezső és Lányi Hedda szerelmével is történt. Ami a kettejük titka volt, az idővel az olvasók, újabban a színházi nézők „prédájává” lett. Miután a költő megírta, közhírré tette, költészetének magyarázóí-értelmezői, életrajzának kutatói pedig az ügy minden apró részletét begyűjtötték, publikálták.

A költő szerelme mindig más, mint a közönséges halandóé. Másá teszi, hogy költemények gerjesztője, és hogy költészetként közkinccs lesz, lehet. Ami a legszemélyesebb volt, csak két ember ügye, az általánossá válik. Szerelemmé, melynek titkait, részleteit immár mindenki ismeri, s melyet – ezért – bárki a saját képzeletével tovább színezhethet, kisajátíthat.

Kosztolányi Dezső, az alig húszéves, lobogó lelkű fiatalember, költő, újságíró, egyetemi hallgató és Lányi Hedda, a nála mintegy tíz évvel fiatalabb szabadkai kislány szerelmét a költő versei mellett kettejük levelezése és Hedda naplója őrizte meg az utókor számára. Ebből az anyagból szerkesztett jó érzékkel, szép dokumentumregényt Dévavári Zoltán. S ez a két hangra írt „poétai román” kapott Barácius Zoltán színpadra alkalmazásában és rendezésében drámai formát, került előadásra a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház Zsebszínpadának első bemutatójaként.

Szerencsés választás, nemcsak azért, mert a színház névadójáról szóló történet kapott színpadi formát, s mert a helyhez is illik, hanem mert Hedda szerepére aligha lehet itt alkalmasabbat találni a versmondóként már ismertté vált Korhecz Imolánál, aki történetesen szinte egyidős is a költő rajongásában fecskelánynak – „Te fecskelelkű, fecskékönnyűségű, repülő, táncolva repülő lány, te kék égben, kék vizeken csicsergő madár! Te én!! Te költő, te isten, te minden!!!” – nevezett, szeretett teremttel. Másra nincs is szükség, gondolhatnánk, a teljes értékű színházi élményhez, mint hogy Imola behelyez-

kédjen Hedda szerepébe, úgy legyen Heddává, hogy megmaradjon Imolának. Sajat történeteként kell átélnie, előadnia Hedda örömét, boldogságát és boldogtalanságát. Ez bármennyire is egyszerűnek és magától értődőnek látszik, sajnos, csak félig sikerül. Imola eljátssza Hedda rajongását és boldogságát, s mivel ő versmondónak bármennyire is ügyes, (még) nem színész, alakítása is inkább hamis, mint hiteles. Nyilván, mert erre utasította a rendező, ahelyett hogy hagyta volna spontánul lelkesedni, elmerülni a boldogságban, űzni a kis női praktikákat, melyeket gyereklányként is magában hordott és élvezett. Ehelyett a rendező mindenáron színházi előadássá kívánta formálni ezt a színes, érzelmes monológot – műfajilag monológ, mégha az előadásban Kosztolányi is megszólal, Balázs Piri Zoltán hangján; csak halljuk, nem látjuk – és különféle színpadi játékokat talált ki, melyek színészkedésre, szerepjátszásra kényszerítik a színészi tapasztalatokkal még nem rendelkező, ügyes gimnazista lányt. A szöveget szépen, pontosan, érzéssel tolmácsolja, de a felhangok árulkodóan hamisak, érezzük: ez színház, holott azt szeretnénk érezni, ez az élet. Az előadás utolsó harmadában–negyedében azonban örvendetes váltásra kerül sor. A boldogtalan, a szerencsétlen Hedda őszinte, hiteles, nélkülözi a szerepjátszást. Jogos az elismerő, dicsérő taps.

G. L.